

Опусци за Духа и Истината

Маргарит Жеков

+Контра
Пункти-
ЕрѐО

*Произведението е реализирано с финансовата подкрепа на
Министерството на културата*

Най-новото в „Контрапункти“

Лъчезар Селяшки: *Словесни кръгозори*, 2019

Пенчо Пенчев: *Минало несвършено*, 2020

Владимир Мацура: *Обувките на Масарик. Щастливата епоха*, 2021

Златко Ангелов: *Презирам графоманите*, 2021

Поли Муканова: *Сизиф дали е бил щастлив*, 2022

Антология: *Различната българска литература (е-книга)*, 2022

Пламен Антов: *Фрагментът, фрагментарно 2020*, 2022

Пенчо Пенчев: *Пътеводител на историческия стопаджия*, 2023

Симеон Гаспаров: *Ефектът на езерото*, 2023

Антонио Мачадо: *Хуан де Майрена*, 2023

© Маргарит Иванов Жеков, автор, 2024

© Василена Стоянова Георгиева, художник, 2024

© Издателство „Ерго“, по споразумение с „Книги и права“ ЕООД, 2024

ISBN 978-619-259-091-8

Опусци за Духа и Истината

Маргарит Жеков

СТАТИИ И ЕСЕТА

Издателство „Ерго“
София, 2024

Бог е дух; и ония, които Му се покланят, с дух и истина трябва да се покланят.

(Йоан 4:24)

Есета

Неравностите по пътя

Обичайните за българската пътна мрежа неравности, да не кажем изровености, в повечето случаи са неприемливи за нас главно по естетически причини, понеже представляват неприятна гледка и напомнят за бедността на съответното кметство и за нехайството на кмета. Иначе тези повече или по-малко плитки пропадания на пътната настилка се смятат за нещо съвсем дребно и незначително. „Какво толкова“ – това е посланието на неприятно учуденото изражение на низшестоящия служител на пътната полиция, който обикновено бива изпращан на местопроизшествието, за да огледа щетите, да изслуша оплакванията и да добави, вече на глас, своя несъкрушим довод: „Дупки по пътя има не само тук. Дупки по пътя има из цяла България“.

Следва познатият на всички притежатели на леки коли израз: „Водачът е длъжен...“, с който разговорът, поне от гледна точка на полицейския служител, трябва да се смята за приключен.

Напразно простосмъртният водач или пътник в превозното средство се старая да обясни, че задълженията на водача не отменят отговорността на кмета, сиреч на онзи, който се грижи (или трябва да се грижи) за поддръжката на пътищата в населеното място. Макар самият полицейски сержант да потвърждава, че пътна полиция е подала писмен сигнал до общината с настояване да се закърпят дуп-

ките по пътната настилка и че на този сигнал не е обърнато внимание, единствените последствия за общината в случай на автопроизшествие са уверенията на този най-низш полицейски служител, изказани в бъдеще време: „Утре ще отида при тях и ще им съставя акт, че не са поставили предупредителен знак пред изровения, намиращ се в ремонт участък от пътя“. Както се казва при подобен род обещания, който не вярва, да иде да провери.

Прочее, кметът няма да бъде лично ощетен от споменатия пропуск пред дупката на пътя да се постави предупредителен знак – обикновено градоначалникът кара народна кола, сиреч фолксваген, при това първа употреба, и което е най-важното, познава подробно най-опасните пропадания на настилката в поверения му град.

Междувременно един млад и хитър шофьор и другоселец, ако трябва да използваме Йовковото заглавие, си е позволил хем да кара със скорост, съобразена с изискванията на Европейския съюз, хем да се опита да заобиколи изникналата в последния момент пред очите му дупка. Резултатът е неевропейски: колата занася, криволичи, и при неуспешния опит на шофьора да използва неволно получилия се завой надясно, за да влезе в близката затънтена пресечка, се удря в ограда на крайпътна къща, отскача към пътен знак и събаряйки го, се укротява. Последниците за пътниците в колата не са в бъдеще време: детето на пътуващото семейство изхвърчава от свитата от удара и отворила се в движение врата и получава охлузвания. Родителите му се отърват само с душевни охлузвания. Своята, сякаш написана лично за тях утеха, те намират в Еклисиаст: „Ако видиш угнетяване на бедния и изкривяване на правосъдието и правдата в страната, не се учудвай на това нещо; защото над високия служител надзирава друг по-висок, а над тях има още по-високи“ (Екл. 5:8). При вида на оцелялото и като по чудо невредимо дете те се изпълват не с ожесточена непримиримост към престъпно нехайните власти, а с християнска благодарност към Бога, защото виждат в собственото си прежедие истинността на библейската максима: „Мнозина

търсят лицето на владетеля, но съдът за човека е от Господа“ (Притчи 29:26).

Ако разглеждаме обаче споменатото произшествие като притча за участието на България, би трябвало да уточним, че изникващите по пътя неравности (или пропадания) не бива да се заобикалят, а да се поправят грижливо и навреме, защото иначе, при несъобразената скорост на държавното развитие, доста на брой деца и младежи биха излетели през разнебитената и отворена в движение врата на родината и биха се освестили в някоя канавка на историята като невъзвращенци с неизличими душевни охлузвания.

18.06.2002

Телесната храна на българите

Разбираемо е, че много по-често се говори за духовната храна. Споменаването на телесна храна е все пак една неловкост – не само защото тя, за разлика от духовната, не е цел, а средство, а и защото за простосмъртния българин настанаха времена, в които въпросът е не да има добра, а да има изобщо някаква храна.

И все пак от нас зависи да не се сбъдне за България провинциалната участ, за която в литературно отношение бе писал Далчев – не е нужно от евросъпричастие да износваме и старите идеи, и старите дрехи на западноевропейците, нито пък поради безизходица да ползваме залежалите им храни.

Засега обаче ние, българите, се държим спрямо западноевропейците като малки деца, които си ходят на гости и си разменят играчки и на които по-поотрасналите и хитровати хлапета отмъкват ценните вещи, давайки им в замяна дрънкулки. Пример за това е небезизвестната съставка за безалкохолни напитки „Нутрасуит“, която поради нездравословното си въздействие върху човешкия мозък е забранена в страни като Канада, да речем, но в България все още се среща върху етикетите на някои продавани видове лимонада, при това схващана не като опасност за здравето, а едва ли не като полезна новост.

В България относно телесната храна съществуват, за жалост, и допълнителни умонагласи, които са противополож-

ни на западноевропейските, и което е най-важно, на здравословните (защото далеч не всичко западноевропейско е здравословно). Така например повечето българи смятат месото за богата и питателна храна, а зеленчука – за бедняшка и непълноценна. В Швеция обаче се среща тъкмо обратното разбиране, онагледено и чрез цените на хранителните стоки в магазините, и чрез подхода на самите търговци. Достатъчно е да се спомене, че има хранителни магазини, в които, ако някой направи по-голяма покупка, получава като подарък определено количество месо.

Разбира се, всеки, който знае средната продължителност на живота при ескимосите, които се хранят почти само с месо, също би могъл да разбере цената на месото и превъзходството на дадената на човека от Бога в Едемската градина преди грехопадението растителна храна (Битие 1:29).

Не че западноевропейците не употребяват месо за храна, но важен в случая е фактът, че наред с него те разполагат с разнообразни, произведени изцяло от соя негови заместители, докато в България все още се шири известната още от времето на „развития социализъм“ производствена „хитрина“ в месните кренвирши тайно да се прибавя преобладаващо количество соя.

Този вид „удар“ с кренвиршите у нас сякаш най-добре онагледява нашия начин на мислене и нашата ценностна представа. Едно малограмажно бурканче с кренвирши от соя или от печурки, лук и яйце се продава на Запад за баснословна сума, но у нас соята е само таен, евтин пълнеж за също така евтини месни кренвирши, които после, естествено, не се нравят ни на месоядците, ни на вегетарианците, нито дори на домашните котки.

Прочее, щастливи вегетарианци, които са посещавали Съединените щати, разказват, че там имало и пиле, приготвено изцяло от соя заедно със съответните подобия на пилешки кости. Спорна е етиката на тази кулинарна чудатост (вегетарианско месо може да се приготви впрочем още по-успешно и здравословно и от смес от грах, азиатски фасул, червен фасул и кафяв ориз), но безспорно е, че соевите пи-

лета, кренвирши и пастети ще дойдат на трапезата ни едва тогава, когато осъзнаем, че най-евтиното и най-приятното на езика в никакъв случай не е най-изгодното и най-добро ястие.

29-30.01.2002